

Kontakty z Mediami i
Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
KOMUNIKAT PRASOWY nr 69/18

Luksemburg, 29 maja 2018 r.

Wyrok w sprawie C-426/16

Liga van Moskeeën en Islamitische Organisaties Provincie Antwerpen VZW
i in. / Vlaams Gewest

**Trybunał potwierdził, że ubój rytualny bez ogłuszenia może być przeprowadzany
tylko w zatwierdzonych rzeźniach**

Obowiązek ten nie ogranicza wolności religii, ponieważ ma na celu wyłącznie zorganizowanie i uregulowanie swobodnego wykonywania uboju rytualnego z uwzględnieniem zasadniczych norm z zakresu ochrony dobrostanu zwierząt i zdrowia konsumentów mięsa zwierzęcego

Muzułmańskie święto ofiarowania jest obchodzone każdego roku przez okres trzech dni. Znaczna liczba praktykujących muzułmanów uważa, że do ich obowiązków religijnych należy ubicie lub zlecenie ubicia – najlepiej pierwszego dnia tego święta – zwierzęcia, którego mięso jest następnie spożywane w gronie rodzinnym oraz rozdzielane między potrzebujących, sąsiadów i członków dalszej rodziny. Istnieje konsensus większości członków wspólnoty muzułmańskiej w Belgii, wyrażony przez radę teologów przy organie wykonawczym muzułmanów, że ubój ten powinien nastąpić bez uprzedniego ogłuszania zwierząt i z uwzględnieniem innych wymogów rytualnych.

Od 1998 r. uregulowania belgijskie stanowiły, że ubój wymagany przez obrzęd religijny mógł być dokonywany jedynie w rzeźniach zatwierdzonych lub tymczasowych. W związku z tym właściwy minister zatwierdzał co roku ubojnie tymczasowe, które obok zatwierdzonych rzeźni pozwalały na prowadzenie uboju rytualnego podczas muzułmańskiego święta ofiarowania, wypełniając w ten sposób braki w zakresie zdolności przerobowych zatwierdzonych rzeźni wynikające ze wzrostu popytu w tym okresie.

W 2014 r. minister Regionu Flamandzkiego właściwy do spraw dobrostanu zwierząt ogłosił, że nie będzie już udzielać zezwoleń ubojniom tymczasowym ze względu na to, iż takie zezwolenia są sprzeczne z prawem Unii, a w szczególności z przepisami rozporządzenia Unii w sprawie ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania¹. Od 2015 r. wszelki ubój zwierząt bez ogłuszenia, nawet w ramach muzułmańskiego święta ofiarowania, powinien być zatem dokonywany jedynie w zatwierdzonych rzeźniach. W tej sytuacji w 2016 r. różne muzułmańskie związki wyznaniowe i organizacje sprawujące nadzór nad meczetami pozwały do sądu Regionu Flamandzkiego. Zakwestionowały w szczególności ważność niektórych przepisów rozporządzenia², zwłaszcza w kontekście wolności religii³. *Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel* (niderlandzkojęzyczny sąd pierwszej instancji w Brukseli, Belgia), który rozpoznaje sprawę, postanowił zadać Trybunałowi Sprawiedliwości pytanie prejudycjalne.

W dzisiejszym wyroku Trybunał przede wszystkim wskazał, że ubój mieści się w pojęciu „obrzędu religijnego” w rozumieniu rozporządzenia. Jest on zatem objęty zakresem zastosowania wolności religii gwarantowanej Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej. Istnienie ewentualnych rozbieżności teologicznych w tej kwestii nie może samo w sobie podważyć tego zakwalifikowania jako „obrzędu religijnego”.

Następnie Trybunał zbadał, czy rozporządzenie stanowi ograniczenie prawa do wolności religii, czy też ograniczenia takiego nie stanowi. Przypomniał, że w Unii istnieje ogólna zasada, że

¹ Rozporządzenie Rady nr 1099/2009 z dnia 24 września 2009 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania (Dz.U. 2009, L 303, s. 1).

² Chodzi tu o art. 4 ust. 4 w związku z art. 2 lit. k) rozporządzenia nr 1099/2009.

³ Artykuł 10 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej i art. 9 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

zwierzęta są uśmiercane wyłącznie po uprzednim ogłuszeniu. W drodze odstępstwa dozwolona jest praktyka uboju rytualnego bez uprzedniego ogłuszenia, pod warunkiem że taki ubój jest przeprowadzany w rzeźni zatwierdzonej przez właściwe organy krajowe i w której przestrzegane są wymagania techniczne dotyczące budowy, rozplanowania i wyposażenia (wymagania te są określone w innym rozporządzeniu Unii⁴).

Trybunał uściślił, że odstępstwo to w żaden sposób nie zakazuje praktykowania w Unii uboju rytualnego, lecz przeciwnie, konkretyzuje pozytywne zobowiązanie prawodawcy Unii do umożliwienia praktyki uboju zwierząt bez uprzedniego ogłuszenia w celu zapewnienia rzeczywistego poszanowania wolności religii, między innymi praktykujących muzułmanów podczas święta ofiarowania.

Z tych względów **obowiązek dokonywania uboju rytualnego bez ogłuszenia w zatwierdzonej rzeźni zmierza wyłącznie do zorganizowania i uregulowania – w aspekcie technicznym – swobodnego wykonywania w celach religijnych uboju bez uprzedniego ogłuszenia. Takie uregulowanie techniczne samo w sobie nie jest w stanie spowodować ograniczenia prawa praktykujących muzułmanów do wolności religii.**

Ubój rytualny podlega bowiem tym samym warunkom technicznym, które mają co do zasady zastosowanie w przypadku każdego uboju zwierzęcia na obszarze Unii, niezależnie od stosowanej metody.

Ponadto prawodawca Unii pogodził poszanowanie szczególnych metod uboju wymaganych przez obrzędy religijne z poszanowaniem zasadniczych norm ustanowionych rozporządzeniami nr 1099/2009 i nr 853/2004 w odniesieniu do ochrony dobrostanu zwierząt podczas ich uśmiercania oraz do zdrowia konsumentów mięsa zwierzęcego.

Trybunał zbadał wreszcie względy związane z faktem, że zatwierdzone rzeźnie znajdujące się na terytorium Regionu Flamandzkiego i zgodne z wymogami rozporządzenia nie zapewniają zdolności przerobowych wystarczających do zaspokojenia zwiększonego popytu na mięso halal w okresie święta ofiarowania.

W tej kwestii Trybunał przypomniał, że ważność aktu prawa Unii powinna być oceniana na podstawie stanu faktycznego i prawnego istniejącego w chwili wydania tego aktu i nie może ona zależeć od szczególnych okoliczności danego przypadku. Zagadnienie, na które zwrócił uwagę sąd belgijski, dotyczy w istocie niewielkiej liczby gmin Regionu Flamandzkiego. Zagadnienia tego nie można zatem uznać za nierozdzielnie związane ze stosowaniem ustanowionej normy w całej Unii. Jednostkowy problem braku rzeźniczej mocy przerobowej na obszarze jednego z regionów państwa członkowskiego, związany ze wzrostem popytu na ubój rytualny w okresie kilku dni w związku ze świętem ofiarowania, wynika ze splotu okoliczności wewnętrznych, które nie mogą wpływać na ważność rozporządzenia.

Trybunał orzekł, że jego analiza nie wykazała istnienia żadnej okoliczności mogącej mieć wpływ na ważność rozporządzenia w świetle wolności religii gwarantowanej w Karcie.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) wyroku znajduje się na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

⁴ Rozporządzenie (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiające szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego (Dz.U. 2004, L 139, s. 55 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 3, t. 45, s. 14)

Nagranie wideo z ogłoszenia wyroku jest dostępne przez „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106